

УДК 378.147-054.6:5

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Рідкозубова С. О.

старший лаборант з вищої освіти кафедри технології металів та матеріалознавства, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Україна, Харків

У статті розкривається проблема професійної підготовки майбутніх інженерів іноземних країн. Розглядається одне з важливих завдань підвищення якості професійної підготовки іноземних студентів, суть якого полягає у формуванні їхніх професійних комунікативних умінь. З позиції компетентнісного підходу професійні комунікативні вміння уточнюються як здатність майбутнього інженера вільно володіти технічною термінологією, вести діалог з фахівцями, будувати ділові відносини, розкривати й реалізовувати власний потенціал у фаховій підготовці..

Ключові слова: навчальна проектна діяльність, професійна підготовка, вищий технічний навчальний заклад, іноземні студенти, якість вищої освіти.

Ридкозубова С. А. Учебный проект как средство формирования профессиональных коммуникативных умений иностранных студентов / Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, Украина, Харьков

В статье раскрывается проблема профессиональной подготовки будущих инженеров иностранных стран. Рассматривается одна из важнейших задач повышения качества профессиональной подготовки иностранных студентов, сутью которой состоит в формировании их профессиональных коммуникативных умений. С позиции компетентностного подхода профессиональные коммуникативные умения

уточнюються як здатність майбутнього інженера вільно володіти технічною термінологією, вести діалог зі спеціалістами, будувати ділові відносини, розкривати і реалізовувати власний потенціал у професійній підготовці.

Ключові слова: навчальна проектна діяльність, професійна підготовка, вище навчальне технічне заклад, іноземні студенти, якість вищої освіти.

Redkozubov S. A. Educational project as a form of professional communication skills for foreign students / Kharkiv national automobile and highway University, Kharkov, Ukraine

In the article the problem of professional training of future engineers in foreign countries. Considered one of the most important tasks of improving the quality of professional training of foreign students, the essence of which consists in forming their professional communication skills. From the perspective of the competence approach professional communication skills autocreates as the ability of the future engineer, freedom-loving to possess technical terminology, engage with experts, build business relationships, to discover and realize their own potential in training.

Keywords: educational project activities, training, establishment of higher technical education, foreign student, the quality of higher education.

Вступ.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Мовлення є важливим інструментом діяльності майбутнього інженера, за допомогою якого можна розв'язувати різні професійні завдання: приймати колегіальні рішення стосовно конструювання нових технічних автомобільних засобів пересування, будувати стосунки з колегами в роботі над науково-дослідним проектом, керувати різними ланками виробничо-споживчої сфери діяльності, співпрацювати з іноземними фахівцями.

У вищих навчальних закладах України щороку навчаються іноземні студенти, для яких мовна підготовка є важливою складовою професійної підготовки. У Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті іноземні студенти поглиблюють знання з російської мови на кафедрі мовної підготовки. Такий підхід стимулює розвиток професійного інтересу іноземних майбутніх інженерів, сприяє формуванню мовленнєвої компетентності іноземних студентів і викладачів, розвиває потребу у самовдосконаленні, саморозвитку, самовихованні, самоосвіті.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання цієї проблеми, визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена стаття, актуальність проблеми.

Розв’язання проблеми оволодіння професійними комунікативними студентами ВТНЗ започатковано в дослідженнях Т. Бутенко, Т. Рукас, Г. Сукачової [1; 5; 6]. Так, Г. Сукачова серед особистісних якостей інженера-педагога виділила професійну компетентність (уміння й навички з професії, технічне мислення, креативність у галузі виробничо-технологічної діяльності), педагогічну компетентність (педагогічна техніка, психолого-педагогічна ерудованість, креативність у галузі педагогічної діяльності) та мовну компетентність (розвинуте мовлення, уміння будувати тексти різного призначення, дотримання мовних норм, використання формул мовленнєвого етикету відповідно до ситуацій спілкування); Т. Бутенко виявила соціолінгвістичні особливості культури ділового мовлення інженерів й обґрунтувала методику поетапного формування культури ділового мовлення в майбутніх інженерів; Т. Рукас розробила й упровадила у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів. Т. Шмоніна [7] довела, що ефективність природничо-наукової підготовки іноземних студентів на підготовчих факультетах забезпечується педагогічними умовами, серед яких: розробка індивідуальних траєкторій з урахуванням національних особливостей, базової освіти і рівня мовної підготовки іноземних студентів; використання адаптованих

навчально-методичних комплексів із міжпредметною координацією змісту природничих наук. Актуальними питаннями є підвищення рівня сформованості професійних комунікативних умінь в іноземних студентів ВТНЗ та розвиток у них прагнення зростати до професійного акме [4].

Формулювання мети статті та завдань – виявити проблему оволодіння іноземними студентами професійними комунікативними вміннями у ВТНЗ та залучити студентів до розробки навчальних проектів.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням здобутих результатів. Роль навчальної проектної діяльності у формуванні професійних комунікативних умінь іноземних майбутніх інженерів полягає в тому, що її здійснення вимагає професійного спілкування, знання професійної термінології, сформованості проектувальних умінь. У ній інтегруються комунікативні, організаторські, проектувальні вміння, які забезпечують конкурентоздатність майбутніх працівників виробництва. Навчальна проектна діяльність належить до інноваційної діяльності, оскільки спрямована на перетворення реальності, поглибленого вивчення явищ дійсності, «входження» в професійні ситуації. Така діяльність ґрунтується на відповідній технології, яку можна уніфікувати, засвоїти, удосконалити.

Як свідчить аналіз наукової літератури [1-7], термін «навчальна проектна діяльність особистості» пов'язаний з проектами, інноваційною діяльністю. Так, дослідниця Т. Каминіна під навчально-проектною діяльністю студента розуміє інтегровану діяльність, яка поєднує навчально-пізнавальну і проектну діяльність, спрямовану на засвоєння соціокультурного досвіду (знань, способів діяльності, творчості, цінностей, ідеалів) і збагачення особистого досвіду у процесі створення проектів на основі усвідомлення проблем, поставлених завдань, прогнозування результатів, пошуку шляхів і засобів його досягнення, рефлексії власної діяльності та її подальшого коригування [2]. На наш погляд, навчальна проектна діяльність є інтегрованим явищем, що поєднує, перш за все, роботу над собою під час навчання, проектування, самовиховання.

Формуванні професійних комунікативних умінь іноземних майбутніх інженерів відбувається безпосередньо під час створення навчальних проектів, зокрема й інноваційних проектів. У науковій літературі [3, с. 71-78] існує класифікація навчальних проектів, участь в яких сприяє розвитку професійних комунікативних умінь іноземних студентів. Так, дослідницькі проекти допомагають дотримуватися логічності та структури справжнього наукового дослідження. Інтерес у студентів викликають теоретичне обґрунтування проблеми, що досліджується, її практичне та соціальне значення, сучасні методики дослідження, техніка експериментальної роботи. Іноземні студенти порівнюють методики, техніки, результати досліджень у галузі технічних наук. Під час виконання дослідницьких проектів відбувається співробітництво вітчизняних та іноземних студентів, збагачення спільними думками, розширення мовного професійного запасу. У нашому розумінні, дослідницькі проекти мають пошуковий, творчий характер. І тому ми не виділяємо окремо творчі проекти. Результатом дослідницьких проектів є нова думка, творчі варіанти вирішення проблеми, професійне зростання майбутніх фахівців. Прагнення досягати нових вершин професійного зростання, набувати досвіду творчої діяльності є стимулом до формування професійних комунікативних умінь іноземних майбутніх інженерів.

Безпосереднє спілкування іноземних студентів у вищому технічному навчальному закладі відбувається під час рольових навчальних проектів. Участь у таких проектах стимулює іноземних студентів до засвоєння професійної термінології, формування інтелектуальних умінь таких, як: виділяти головні думки, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, узагальнювати. Головним є те, імітація професійних дій під час рольових навчальних проектів стимулює іноземних студентів до засвоєння основ ділової мови, побудови морально-етичних відносин у колективі, проектування шляхів вирішення професійних ситуацій.

Позитивно впливають на формування професійних комунікативних умінь іноземних майбутніх інженерів інформаційні навчальні проекти, які

спрямовані на збирання інформації про технічні об'єкти, явища науки і техніки. Цінним є той факт, що в таких проектах використовується інформація – літературна, засоби масової інформації, бази даних, у тому числі й електронні, інтерв'ю, анкетування; обробляється інформація – аналіз, узагальнення, співставлення з іншими фактами, аргументація висновків; отримується результат – стаття, реферат, доповідь, відеосюжет; готується презентація – обговорення на конференції, участь у телеконференціях, електронні публікації. Комунікативний потенціал іноземних студентів збагачується завдяки розширенню інформації з проблем професійного спрямування, ужитку нової термінології, перекладу технічної літератури.

Сучасний стан професійної підготовки майбутніх фахівців вимагає їхньої участі в міжнародних студентських проектах, які розширюють не лише професійний, але й лінгвістичний потенціал молоді. Головним є те, що такі студенти мають уяву про шляхи працевлаштування, адекватно оцінюють власні потенційні можливості, вибудовують подальшу стратегію професійного зростання, краще адаптовані до сучасних вимог роботодавців.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Таким чином, участь іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів у навчальній проектній діяльності допомагає їхній самореалізації, набуттю досвіду постійного особистісно-професійного самовдосконалення, працевлаштуванню на сучасному ринку праці.

Подальші розвідки слід пов'язувати з мовною підготовкою, яка є одним з необхідним засобом професійного самовдосконалення не лише іноземних студентів, але й викладачів, які працюють з такими студентами. Як свідчить практика, іноземні студенти відчують потребу у професійному спілкуванні, але їм заважають мовні бар'єри. Про труднощі в роботі з іноземними студентами відзначають й викладачі, які наголошують на тому, що такі студенти могли б навчатися успішніше, якби досконало володіли російською чи українською мовами. У вищій школі існують, принаймні, два підходи до визначення іноземних студентів у студентські групи: група набирається із

іноземних студентів і викладач проводить заняття іноземною мовою; іноземні студенти зараховуються до існуючої академічної групи та навчаються на російській чи українській мові. В обох випадках мають реалізовуватися потреби і студентів-іноземців, і викладачів у самовдосконаленні мовної підготовки.

Література:

1. Бутенко Т. О. Формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. О. Бутенко. – Вінниця, 2011. – 20 с.
2. Камынина Т. П. Формирование учебно-проектной деятельности студента в образовательном процессе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Татьяна Петровна Камынина. – Оренбург, 2006. – 200 с.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; под. ред. Е. С. Полат. – М. : Издат. центр «Академия», 2001. – С. 64-144.
4. Рибалко Л. С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : [монографія] /Л. С. Рибалко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. – 443 с.
5. Рукас Т. П. Формування культури ділового мовлення в майбутніх інженерів : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (української мови)» / Т. П. Рукас. – К., 1999. – 20 с.
6. Сукачова Г. П. Формування мовленнєвого етикету майбутніх інженерів-педагогів у навчально-виховному процесі : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. П. Сукачова. – К., 2007. – 20 с.

7. Шмоніна Т. А. Педагогічні умови природничо-наукової підготовки іноземних студентів на підготовчих факультетах вищих навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. А. Шмоніна. – Тернопіль, 2012. – 20 с.

References:

1. Butenko T. O. Formuvannja komunikatyvnoji kompetentnosti majbutnikh inzheneriv u procesi vyvchennja psykhologho-pedagoghichnykh dyscyplin : avtoref. dys. na zdobuttja kand. ped. nauk : spec. 13.00.04 «Teorija i metodyka profesijnoji osvity» / T. O. Butenko. – Vinnycja, 2011. – 20 s.
2. Kamynina T. P. Formirovanie uchebno-proektnoj deyatel'nosti studenta v obrazovatel'nom protsesse : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Tat'yana Petrovna Kamynina. – Orenburg, 2006. – 200 s.
3. Novye pedagogicheskie i informatsionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniya : ucheb. posobie dlya stud. ped. vuzov i sistemy povyshen. kvalifik. ped. kadrov / E. S. Polat, M. YU. Bukharkina, M. V. Moiseeva, A. E. Petrov; pod. red. E. S. Polat. – M. : Izdat. tsentr «Akademiya», 2001. – S.64-144.
4. Rybalko L. S. Metodologho-teoretychni zasady profesijno-pedagoghichnoji samorealizaciji majbutnjogho vchytelja (akmeologhichnyj aspekt) : [monohrafija] /L. S. Rybalko. – Zaporizhzhja : ZDMU, 2007. – 443 s.
5. Rukas T. P. Formuvannja kuljturny dilovogho movlennja v majbutnikh inzheneriv : avtoref. dys. na zdobuttja kand. ped. nauk : spec. 13.00.02 «Teorija ta metodyka navchannja (ukrajinsjkoji movy)» / T. P. Rukas. – K., 1999. – 20 s.
6. Sukachova Gh. P. Formuvannja movlennjevogho etyketu majbutnikh inzheneriv-pedagoghiv u navchaljno-vykhovnomu procesi : avtoref. dys. na zdobuttja kand. ped. nauk : spec. 13.00.04 «Teorija i metodyka profesijnoji osvity» / Gh. P. Sukachova. – K., 2007. – 20 s.
7. Shmonina T. A. Pedagoghichni umovy pryrodnycho-naukovoji pidghotovky inozemnykh studentiv na pidghotovchykh fakul'tetakh vyshhykh navchaljnykh zakladiv : avtoref. dys. na zdobuttja kand. ped. nauk : spec. 13.00.04 «Teorija i metodyka profesijnoji osvity» / T. A. Shmonina. – Ternopilj, 2012. – 20 s.